

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Första kammaren.

Nr 32.

Onsdagen den 10 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 26, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning, punkt 4, gjorda framställning om anslag för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Herr statsrådet friherre *Beck-Friis* avlämnade nedannämnda nådiga propositioner:

nr 48, angående avstående eller upplåtande i vissa fall av mark från kronoegendomar;

nr 51, angående upphörande av ett staden Karlstad beviljat privilegium i fråga om skyldigheten att bygga och underhålla bro över Klarälvens västra älvgren vid nämnda stad;

nr 52, angående försäljning till Kopparbergs köping av vissa delar av gruvingenjörsbostället Stora Gården nr 1 och Stortorp nr 1 i Ljusnarsbergs socken av Örebro län;

nr 53, angående avstående till Eskilstuna stad av kronan eventuellt tillkommande rätt till visst område av den så kallade Västermarken;

nr 54, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; samt

nr 55, angående pension åt kommissionslantmätaren Anders Magnusson.

Av dessa propositioner, som nu föredrogos, blev propositionen nr 51 på begäran bordlagd, propositionen nr 55 hänvisad till bankoutskottet och de övriga propositionerna remitterade till jordbruksutskottet.

Herr talmannen yttrade: Jag får för kammaren tillkännagiva, att efter överläggning inom talmanskonferensen angående riksdagsarbetet närmast före och efter påsk, blivit bestämt, att kamrarnas sista arbetsplenum före påsk hålles tisdagen den 23 och, om så erfordras, onsdagen den 24 i denna månad, att därefter

hålles plenum endast för bordläggning av inkommande ärenden, samt att första arbetsplenum efter påsk hålles torsdagen den 8 april, då gemensamma voteringar äga rum, i den mån voteringspropositioner blivit av kamrarna antagna.

*Om understöd
utan fattig-
vårds karak-
tär åt barn
till ensamma
mödrar.*

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande nr 5, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om understöd utan fattigvårds karaktär åt barn till ensamma mödrar.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 60, hade herr *Bäckström* m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utreda, i vilken omfattning och under vilka former understöd, som ej hade fattigvårds karaktär, finge från det allmänna, eller i vissa fall genom det allmännas medverkan, utgå för att tillförsäkra barn till ensamma mödrar tillfredsställande uppehälle och vård, — samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte föranleda någon första kammarens åtgärd.

Herr *Bäckström*: Herr talman! Efter de upplysningar utskottet lämnat om arbetet i fattigvårdskommittén och lagberedningen, skall jag icke framställa yrkande om bifall till motionen. Naturligtvis skulle jag gärna sett, att kammaren genom bifall till motionen gjort ett sympatiuttalande i dess syfte och därmed givit ett direktiv åt fattigvårdskommitténs och lagberedningens arbete. Men jag har en levande förtröstan på rättfärdigheten av de synpunkter motionen förfäktar, och jag har därför ingen fruktan att överlämna de ensamma mödrarnas och deras barns sak till en fullt obunden utredning. Jag stärkes i denna min uppfattning av de talrika sympatiuttalanden, som varit synliga i pressorgan av olika färger och som jag hört av riksdagskamrater från olika läger, och sist men icke minst av den välvilliga motivering, varmed utskottet beledsagat sitt avslagsyrkande.

Av dessa skäl har jag, herr talman, intet yrkande.

Herr *von Mentzer*: Den siste ärade talaren framhöll, att utskottet visserligen hemställt, att den framlagda motionen icke måtte föranleda någon första kammarens åtgärd, men gjort det med en delvis välvillig motivering. Så vitt jag kunnat läsa motiveringen, har den varit *synnerligen* välvillig, och då jag icke kan instämma i denna motivering, har jag känt det som en plikt att taga till orda.

Motionärerna ha i sin motion utgått från vissa stora sannin-
gar. Så ha de i första hand framhållit den svåra ställning,

som änkor hava, och den i sammanhang därmed stående rätt som de ha att fordra särskilt understöd i sin betryckta ställning. Så ha vidare motionärerna framhållit, att det för närvarande råder en alltför stor slapphet i förhållande till barnafäder och deras skyldighet att tillgodose sina barn. Slutligen ha de utgått från den allmänna sanningen, att barmhärtighet bör visas mot dem, som äro nödställda och i synnerhet mot dem, som icke kunna försvara sig själva. Men på samma gång som motionärerna ha utgått från dessa goda sanningar, ha de ock efter mitt förmenande gjort en del märkliga inlägg, som jag icke kan godkänna. När de hava påvisat, att änkor äro berättigade till understöd, så äro de färdiga att i en hastig vändning göra den slutsatsen, att precis samma anledning till hjälp och skydd, som finnes för dessa änkor, förefinnes även för mödrar till barn, födda utom äktenskapet, eller sådana, vilkas fäder övergivit moder och barn. Men när motionärerna haft syn för den slapphet, som råder i förhållande till de barnafäder, som hava barn utom äktenskapet, ha de på samma gång själva tillåtit sig, såsom det synes, en annan slapphet, gående åt rakt motsatt håll, nämligen då de ansett, att mödrarna till de oäkta barnen endast skulle vara »olyckliga» människor, som icke förbrutit sig och som därför uteslutande vore berättigade till understöd. Och i fråga om barmhärtigheten mot barnen, som ju icke själva kunna försvara sig, kan jag icke underlåta att taga intryck av, att motionärerna hava kommit till en barmhärtighet, vilken icke kan betecknas, såsom utskottet gjort, som en sann humanitet utan som en falsk humanitet. Ur denna motsättning av, som det synes mig, sanna och oriktiga påståenden hava motionärerna kommit till den slutsatsen, att staten bör övertaga en mycket vittgående skyldighet mot dessa barn, som sakna fadersvård, och såsom föredöme för en lagstiftning i detta fall ha de uppställt den danska lagstiftningen. Jag antager, att herrarna hava sett, hur pass vittgående den är. Det talas på sjunde sidan i motionen om, att understödet utgår med följande fastställda belopp:

100 kronor	årligen	tills	barnet	fyllt	2 år
80	»	»	»	»	12 »
60	»	»	»	»	14 ».

Skall man så överflytta den skyldighet, som för närvarande åligger det allmänna, att tillgodose verkligt skriande behov, från de enskilda kommunerna till staten, så innebär detta icke endast en nog så betänkelig sida av saken, nämligen den, att denna skyldighet, som för närvarande vilar av naturliga skäl jämförelsevis tungt på huvudstaden, kanske städerna i övrigt, nu skall överflyttas från dessa på staten. Men det är icke nog med detta, utan denna lagstiftning har en än betänkeligare sida, och det är efter min tanke det, att ifall denna skyldighet sålunda överflyttades på staten, så bleve den allmänna tillsynen över,

Om understöd utan fattigvårds karaktär åt barn till ensamma mödrar.

(Forts.)

Om understöd utan fattigvårds karaktär åt barn till ensamma mödrar. att sådana olyckliga förhållanden som här avses, icke måtte uppkomma, betydligt slappare. Har varje kommun för sig en bestämd skyldighet i detta avseende, så hava kommunerna större intresse att tillse, att det sedliga tillståndet inom kommunerna hålles uppe.

(Forts.)

Utskottet har emellertid sagt, att på denna väg skulle här åsyftas, djupast sett, en strävan från samhällets sida att till egen båtнад uppfostra ett livsdugligare släkte. Jag vet icke, om det finns någon statistik i detta avseende, men så vitt det icke finnes någon, tror jag, att det är önskligt, att en sådan kommer fram, ty jag tror, att den allmänna uppfattningen är, att det är något svagt över dessa olyckliga barn. Att endast vilja främja tillkomsten av oäkta födda är icke att i stort sett arbeta för åstadkommandet av ett livsdugligare släkte. Jag har, tror jag, mer än en gång i denna kammare varit i tillfälle att uttala såsom min bestämda övertygelse, att en av de väsentligaste grunderna för en god stat, som vi ju alla vilja arbeta för, är åstadkommandet av goda hem. Men det är också min övertygelse, att denna motion icke arbetar i riktning av att hjälpa till alstrandet av goda hem.

Jag har naturligtvis icke någon invändning mot den kläm, vartill utskottet kommit, men har jag för min del icke kunnat låta utskottets uttalande i övrigt stå oemotsagt.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter kammaren biföll vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets den 6 och 9 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 10, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—15.

2

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16.

Lades till handlingarna.

Punkterna 17--21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

I punkt 21 under tionde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen *Anders Johan Johnsson Stadig* finge från och med år 1915 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en pension med sådant årligt belopp, att detsamma jämte det pensionsbelopp, han för året ägde uppbära från flottans pensionskassa, uppginge till 200 kronor.

Ang. pension åt förre båtsmannen A. J. Johnsson Stadig.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Berg* i Munkfors väckt motion, nr 52, däri motionären anhållit, att riksdagen måtte besluta, att förre båtsmannen *Anders Johan Johnsson Stadig* skulle få från och med år 1915 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en pension med sådant årligt belopp, att detsamma jämte det pensionsbelopp han för året ägde uppbära från flottans pensionskassa uppginge till 300 kronor.

Utskottet hade i föreliggande punkt på anförda grunder hemställt,

1:o att Kungl. Maj:ts förevarande framställning ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; och

2:o att den i ämnet väckta motionen icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herrar *Wickman*, *Berg* i Munkfors och *Borggren*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.

Herr *Wickman*: Herr talman, mina herrar! Jag har vid denna punkt tillika med två ledamöter av andra kammaren tillåtit mig anteckna min reservation till förmån för den av herr *Berg* i Munkfors inom andra kammaren väckta motionen för höjandet av det i den kungl. propositionen åt båtsmannen *Anders Johan Johnsson Stadig* äskade beloppet från 200 kronor till 300 kronor. Som synes i handlingarna, har Kungl. Maj:t, som man ju får ge särskilt erkännande, i denna punkt gjort framställning till riksdagen, men utskottet har ansett, att denna framställning icke vore av behovet påkallad, då redan en tidigare kungörelse berättigade denne man till den pension, som Kungl. Maj:t här föreslagit. Men då vi inom utskottet behandlade ärendet, utgingo vi i detta fall såväl som i många andra liknande från den förutsättningen, att 200 kronor vore för litet för en man i de mest blygsamma omständigheter att existera på. Den allmänna regeln är och har varit, att 300 kronor är det minimum, som van-

Ang. pension åt
förra båtsman-
nen A. J. Jon-
stadig.
(Forts.)

ligen bestämmas i dylika fall. Det är ur denna synpunkt vi även här sökt få detta lilla belopp höjt till 300 kronor. Det förekommer ett liknande exempel litet längre fram. Kungl. Maj:t ifrågasatte där först 100 kronor. En enskild motionär i andra kammaren motionerade om 200 kronor, men utskottet har i detta särskilda fall, då det förelegat ömmande omständigheter, föreslagit detta belopp höjande till 300 kronor. Det är nästan likartat med detta fall, och då anse vi, att berättigade krav torde finnas för att även till denne man lämna det understöd, som i allmänhet är praxis i liknande fall.

Jag skall sålunda med dessa ord helt kort be att få yrka bifall till den av herr Berg i Munkfors väckta motionen om pensionens sättande till 300 kronor för denne båtsman Anders Johan Johnsson Stadig.

Herr von Stapelmohr: Jag vill erinra om, att Kungl. Maj:t för 1914 års senare riksdag framlade proposition om en väsentlig höjning av gratial och pensioner åt avskedat manskap i armén och åt avskedade båtsmän. Denna proposition avsåg bland annat, att sådana båtsmän och soldater som då uppnått 67 års ålder, skulle få sina gratial eller pensioner höjda till 200 kronor. Kungl. Maj:ts proposition grundade sig på en utredning, som sakkunniga hade gjort, och sakkunniga hade uttalat, att pensionerna borde utgå med belopp, som kunde antagas fullt tillräckliga för att bereda en nödtorftig försörjning. Med denna uppfattning och efter en ingående utredning kommo de sakkunniga till det resultat, att pensionerna borde sättas till 200 kronor vid 67 års ålder, då i allmänhet förmågan att genom arbete försörja sig kunde anses hava upphört. Jag vill erinra om detta, därför att den föregående ärade talaren yttrade, att han förutsatte, att ett underhåll av 200 kronor måste anses vara för litet för en man att existera på, och att 300 kronor vore det vanliga. Kungl. Maj:ts proposition blev iden delen av riksdagen godkänd. Kungl. kungörelser i ämnet blevo mot slutet av 1914 utfärdade, och bestämmelserna gälla från och med 1915 års början. Man kan väl då tycka, att det är nog så snabbt att endast helt kort tid efter det de nya bestämmelserna trätt i tillämpning, föreslå höjning i det bestämda pensionsbeloppet.

Det har sagts, att det är särskilt ömmande omständigheter, som borde föranleda, att pensionen åt Stadig höjes från 200 till 300 kronor. Stadig har 1867 fått avsked, därför att han ådragit sig en mindre kroppsskada, ljumskbräck, som gjorde att han icke kunde kvarstå i tjänsten. Men för den skadan har Stadig fått understöd jämlikt tredje klassen i det för båtsmän gällande pensionsreglementet. Nu är det ju möjligt, att Stadigs arbetsförmåga till följd av ålder och bräcklighet minskats högst betydligt, men då han nu från och med detta år får en så avsevärd förhöjning som från 79 till 200 kronor, ha hans levnadsvillkor därigenom avsevärt förbättrats. Jag vill i sammanhang därmed

nämna, att Stadig även lär kunna påräkna pension från invalid-
husfonden till ett belopp av minst 15 kronor, så snart han gör
anmälan därom.

*Ang. pension åt
förre båtsman-
nen A. J. J:son
Stadig.
(Forts.)*

Herr talman, jag tillåter mig hemställa om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning gjordes i enlighet med där-
under framställda yrkanden propositioner, först på bifall till vad ut-
skottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kam-
maren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades
den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja
besvarad.

Punkterna 23—29.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 30.

Lades till handlingarna.

Punkterna 31—43.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets den 6 och 9 innevarande månad
bordlagda utlåtanden och memorial:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående till-
läggspension till förre stationskarlen vid statens järnvägar O. Lund-
gren;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt
understöd åt biträdande postexpeditören Elin Hedvig Carolina Axels-
son;

nr 13, angående pension åt pappersmästaren vid Tumba bruk G.
W. Svensson;

nr 14, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksban-
kens huvudkontor och avdelningskontoret i Malmö;

nr 15, i anledning av framställning från fullmäktige i riksban-
ken om befrielse för en bankens tjänsteman att gälda en vid växling
uppkommen brist;

nr 16, i anledning av väckt motion om pension åt änkefru Anna
Amalia Sandström, född Pilblad; och

nr 17, i anledning av väckt motion om anslag till utgivande av
en uppslagsbok över 1915 års lagtima riksdags verksamhet.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning av lagutskottets den 6 och 9 innevarande mars bordlagda utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 32 § i förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om årsstämmning;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande vissa bestämmelser om insändande till hovrätt av underrätts dombok; och

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden;

biföll kammaren vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets den 6 och 9 i denna månad bordlagda utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ökade statsbidrag till kostnaderna för lantmåteriförrättningar, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. statsbidrag för enskilda vägars indelning m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 6 och 9 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om bidrag av statsmedel till kostnaderna för indelning, förbättring och underhåll av enskilda vägar å landet m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 56, hade herr *Molin* i Dombäcksmark hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga såväl om utredning och förslag, i vad mån och under vilka villkor staten borde bidraga i kostnaderna för indelning, förbättring och underhåll av by- och utfartsvägar (enskilda vägar på landet) enligt lagen den 5 juli 1907, som ock utredning och förslag till bestämmelser i syfte att inom rimlig tid få mera betydande by- och utfartsvägar indelade till allmänt underhåll.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda grunder hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av förevarande motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga, att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag i samband med äskande av anslag till distriktslantmätarens tjänsteresor m. m. måtte framlägga sådana ändrade grunder, att i fråga om sådan av lantmätare verkställd förrättning, som avsåges i lagen om enskilda vägar på landet den 5 juli 1907, finge, där sak-

ägare vore obemedlad eller mindre bemedlad, av statsmedel gäldas, förutom ersättning för resa, jämväl kostnaden för själva förrättningen jämte lösen för handlingar.

Ang. statabi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.

(Forts.)

Reservationer hade avgivits av, utom annan, dels herrar *Ericsson*, *Odelberg* och *Fahlén* samt greve *Wachtmeister*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

dels och herrar *Lindblad*, *Nilsson* i Linnås och *Svensson* i Bettingetorp, vilka hemställt, att riskdagen måtte i anledning av förevarande motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till nästa års riksdag framlägga förslag, att i fråga om sådan förrättning, som avsåges i lagen om enskilda vägar på landet den 5 juli 1907, ersättning finge utgå av statsmedel såväl för resa som jämväl för själva förrättningen jämte lösen för handlingar.

Greve *Wachtmeister*, Axel: Herr talman, mina herrar! Innebörden av utskottets hemställan i förevarande fall är att ifråga om sådan av lantmätare verkställd förrättning, som avses i lagen om enskilda vägar på landet den 5 juli 1907, skall, där sakägare är obemedlad eller mindre bemedlad, av statsmedel gäldas, förutom ersättning för resa, jämväl kostnaden för själva förrättningen jämte lösen för handlingar, och utskottet anser detta vara ägnat att bereda en verksam hjälp åt ett avsevärt antal ekonomiskt mindre väl ställda fastighetsinnehavare.

Jag vågar bestrida, att en verksam hjälp härigenom skulle beredas; den skulle, enligt min mening, bli ganska ringa och anspråkslös. Den lilla bråkdel av indelningskostnaden, som kommer på de obemedlade eller mindre bemedlade sakägarna, är i regel en obetydlighet och spelar ingen som helst roll för deras ekonomi. Men denna lilla obetydliga hjälp skulle, utdelad på sätt utskottet föreslagit, i praktiken ställa till mycket stort trassel, så tillvida som den alldeles skulle förrycka den relativa valfrihet lagen för närvarande medgiver med avseende å utseende av förrättningsmän. Såsom det nu är, kan Konungens befallningshavande till förrättningsman förordna lantmätare, kronobetjänt eller annan person, som kan finnas lämplig. Äro alla ense, *skall* den föreslagne förordnas av Konungens befallningshavande. Äro nu den föreslagne lantmätare, så är allt gott och väl. Då få de obemedlade eller mindre bemedlade sin ersättning, och de övriga sker ingen orätt. Men det är långt ifrån alltid en lantmätare som föreslås. Tvärtom föreslås oftast någon förtroendeman, som bor nära förrättningsorten för att resekostnaderna icke skola bli för höga, och då blir situationen betydligt svårare. § 13 i lagen den 5 juli 1907 föreskriver, att, om olika åsikter förefinnas om vem som skall verkställa förrättningen, Konungens befallningshavande skall förordna den han skäligt prövar. Om utskottets förslag antages blir givetvis följden, att den eller de obemedlade eller mindre bemedlade fö-

Ang. statsbi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.

(Forts.)

reslå en lantmätare för att gå fria från omkostnaderna, och de övriga föreslå någon förtroendeman. Vad skall då den stackars befallningshavanden göra? Skall han för att de obemedlade eller mindre bemedlade skola komma i åtnjutande av sin 20-öring eller 50-öring eller 1 krona — mycket litet blir beloppet i alla händelser — förordna lantmätare i strid mot pluralitetens önskingar? Situationen blir för Konungens befallningshavande icke så litet obehaglig, och jag anser, att genom utskottets förslag i detta hänseende skapas en oegentlighet, som lagstiftaren icke bör ha rätt att göra.

Nu vet jag mycket väl, att en dylik oegentlighet förefinnes redan nu. Redan nu kunna svårigheter skapas för Konungens befallningshavande, därför att de obemedlade eller mindre bemedlade hava rätt att, enligt beslut i 1909 års riksdag, få ersättning för sina andelar i lantmätares resekostnader. Men dessa andelar hava varit så ytterst ringa, att varken Konungens befallningshavande eller sakägarne brytt sig om dem med avseende å indelning av enskilda vägar. Nu skall, därest utskottets förslag bifölles, dessa andelar för de obemedlade eller mindre bemedlade bliva betydligt större, fastän ändå icke vidare avsevärda, och detta gör, att svårigheterna skulle komma att ökas. Och då jag anser det vara tekniskt oriktigt att skapa en sådan situation, är detta för mig ett bestämt skäl att icke gå med på utskottets förslag. I den reservation, som avgivits av herr Ericsson m. fl. anföras dessutom åtskilliga skäl mot utskottets förslag, men jag skall icke trötta kammaren med att upprepa dem.

Herr Lindblad jämte 3 andra reservanter hava yrkat, att icke allenast obemedlade eller mindre bemedlade utan även alla andra skulle få rätt till ersättning för indelningskostnaderna. Ja, det kan ju finnas skäl både för och emot, men jag vågar påstå, att inga som helst vägande skäl kunna anföras för, att riksdagen *nu* skulle fatta beslut omedelbart innan väggommittén kommer fram med sitt förslag.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den av herr Ericsson m. fl. avgivna reservationen.

Herr Holmquist: I det föreliggande utlåtandet är ju en ganska betydande fråga behandlad, om man ser densamma ur synpunkten av de yrkanden motionären gör.

Det gäller här, i vad mån och under vilka villkor staten bör bidraga till *indelning*, *förbättring* och *underhåll* av by- och utfartsvägar eller s. k. enskilda vägar på landet — ett i och för sig högst betydande och stort ämne. Utskottet har helt och hållet avskilt frågan om *förbättring* och *underhåll* av enskilda vägar, och jag tror knappast att någon inom denna kammare vill upptaga motionärens yrkande och framställa förslag om bifall till motionen i dessa delar. Återstår så frågan om *indelning av enskilda vägar på landet*. Det lär knappast kunna sägas annat än att svårigheterna med de enskilda vägnas underhåll all-

deles särskilt knutit sig till frågan om svårigheten att få enskilda vägar *indelade* till underhåll. De hava alldeles särskilt knutit sig till frågan om att få dessa vägar uppdelade så, att de enskilda finge ansvara var och en för sin del av vägsträckan. Vad man i detta fall kan göra för att nå målet att få dessa vägar på lämpligt sätt indelade är sålunda en mycket god gärning.

*Ang. statsbi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.
(Forts.)*

Nu kan man säga, såsom också redan förut är sagt, att utskottet i detta avseende gått en mycket liten bit. Detta är riktigt, men utskottet har haft den uppfattningen, att även denna lilla bit varit en god gärning. Jag tillåter mig trötta kammaren med att påpeka, huruledes lagstiftningen redan är inne på den väg, på vilken utskottet nu tagit ett litet ytterligare steg. Det finnes redan nu ett anslag för ändamålet. 1909 års riksdag beviljade ett förslagsanslag å 30,000 kronor, som äro ställda till Kungl. Maj:ts förfogande till bestridande av kostnaden för av distriktslantmätare företagna tjänsteresor för utförande av vissa lantmåteriförrättningar. Ibland dessa ingår även *indelning av enskilda vägar*, och för sådana förrättningar äger nu distriktslantmätare att debitera statens kassa den del av *reskostnader* sättningen som belöper sig på obemedlade eller mindre bemedlade personer. Genom en kungl. förordning av den 23 december 1914 har distriktslantmätare, ifråga om jordavsöndring för obemedlades eller mindre bemedlades räkning, berättigats att erhålla ersättning av statsmedel även för själva *förrättningsarvodet* ävensom för *lösen för karta och handlingar*. Utskottet har i detta fall icke velat göra annan ändring i nu bestående förhållanden än att utskottet ifrågasatt, att distriktslantmätarens *såväl* resekostnader som förrättningsarvode och lösen av karta och handlingar skulle i fråga om indelning av enskilda vägar behandlas på precis enahanda sätt, som nu är stadgat med avseende å avsöndringar.

Häremot har nu den föregående talaren erinrat, att detta skulle vara betänkligt i så måtto att 1907 års riksdag, i fråga om enskilda vägar, givit Konungens befallningshavande rätt att utse *vare sig* distriktslantmätare *eller* kronobetjänt eller annan person, åt vilken uppdraget kunde anförtros, att förrätta vägdelening; och då det anslag, som här vore i fråga, endast avsåge ersättning åt distriktslantmätare, skulle de andra befattningshavarna komma i en sämre ställning. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på, att de redan nu befinna sig i en sämre ställning, alldenstund de i motsats till distriktslantmätare icke få *någon* ersättning av statsmedel för sina *reskostnader*. De skulle, enligt min uppfattning, icke komma i någon väsentligt sämre ställning därigenom, att distriktslantmätare beredes ersättning jämväl för själva förrättningen och lösen av karta och handlingar.

Nu har man sagt, att frågan om resekostnaden skulle ha en jämförelsevis obetydlig ekonomisk räckvidd, men att, när det gällde själva förrättningen och lösen av karta och handlingar, frågan vidgades och bleve större. Men jag kan icke finna annat än att det är en väg *till det bättre*. Om man nu även vill lämna

Ang. statsbi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.
(Forts.)

åt dessa andra befattningshavare den ekonomiska förmån utskottet ifrågasätter för distriktslantmätare, blir detta, enligt min uppfattning, *en ny fråga*, som även är värd beaktande och all framgång. Men denna fråga är för närvarande fullkomligt oundersökt och det är därför svårt att nu utan vidare försöka få fram den i detta sammanhang, varemot frågan om distriktslantmätares ställning i denna ekonomiska situation ligger mycket mera klar och naturlig. Det är nämligen så, att detta anslag, som är av förslagsanslags natur och belöper sig till 30,000 kronor, endast använts till en obetydlig bråkdel, jag vill minnas till ett belopp 1,700 kronor. Där har man således medel att kunna tillmötesgå de krav, som, enligt min uppfattning, skulle föra just frågan om vägdelning ett gott stycke fram och som skulle göra det utan att andra väsentliga intressen trädde för nära.

Greve Wachtmeister har nyss framhållit, att Konungens befallningshavande skulle komma i en ganska oangenäm ställning därigenom, att han vid val av förrättningsman skulle tvingas att taga hänsyn till den omständigheten, att, om en distriktslantmätare blir förrättningsman, de obemedlade eller mindre bemedlade få en viss förmån, under det att, om en annan utses till förrättningsman, denna förmån för dem skulle försvinna. Men jag kan icke tänka mig, att denna svårighet skulle bli så stor, ty Konungens befallningshavande kan, enligt min uppfattning, icke taga den ringaste hänsyn till denna ekonomiska fråga utan endast till vem som är den lämpligaste förrättningsmannen. Jag kan icke tänka mig, att i Konungens befallningshavandes prövningsrätt skulle ingå att taga hänsyn till, om enskilda skulle få ekonomisk fördel eller icke. För övrigt torde så många svåra frågor påvåla länsstyrelserna att denna invändning kan tagas jämförelsevis lätt.

Ja, herr talman, då jag har den bestämda uppfattning, att det steg, som utskottet tagit, är, om än litet, dock ett steg mot en god lösning av den stora frågan om indelning av enskilda vägar, skall jag för min del be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad, Ernst: Detta är en fråga, som varit framme i motioner ända sedan år 1910. Utskottet har hittills alltid avstyrkt motionerna, men det tycks, som om man borde gå tillmötes framställningen i någon del, beträffande indelningen av enskilda vägar. Om jag tager exempel från det härad, där jag är vägstyrelsens ordförande, så finns där omkring 15 mil allmänna vägar och 7 mil enskilda vägar, vilka senare mer eller mindre anlitats av allmänheten, och icke blott av de kringboende, vilket gör, att de närmast boende, som har underhållet, gärna önskar att få någon hjälp till väghållningen. Att staten varken vill åtaga sig byggnad eller underhåll av dessa vägar, anser jag naturligt, det är de enskildas affär och bör förbli så. Men om man kan göra något slags tillmötesgående genom att staten sva-

Ang. statsbi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.
(Forts.)

rade för lantmäterikostnaden vid vägs indelning, vore det ändå en god sak. Mången gång kan man med ganska små medel i form av premiering uppnå stora resultat. Nu offrar ingen ett enda lass grus på enskilda vägar, men får man dem indelade, och detta utan någon egen kostnad, blir det en god sporre och då bli alla villiga att göra det.

Jag tror att det vore lyckligt, om man här ville gå tillmötes framställningen, när den så många upprepade gånger kommit till riksdagen. Men att göra det på det sätt utskottets majoritet velat, det anse vissa reservanter från andra kammaren och jag att vi icke böra tillstyrka, ty då bleve det — såsom en annan landshövding än den siste ärade talaren påpekade — nästan oundgängligt för Konungens befallningshavande att alltid *förordna lantmätare*. Men 1907 års lag säger att det kan vara lantmätare eller annan lämplig person. Varför då ställa så, att man får det gratis, blott när det gäller lantmätare? Lantmätare äro synnerligen upptagna, så att man får vänta årtal på deras förrättningar. Kan man i stället anlita en lika lämplig, kanske billigare kraft, vore det väl lika bra. Därför hava vissa reservanter kommit till sitt yrkande. Man ville icke gå den av utskottsmajoriteten anvisade vägen. Hittills äro visserligen bara 1,700 kronor använda av de för mindre lantmåteriförrättningar anvisade 30,000 kronorsanslaget, men då kan ju Kungl. Maj:t uppdelat anslaget i två delar, en på 20,000 och en på 10,000 kronor, det tycker jag icke att riksdagen behöver tala om.

Nu säger utskottet, att detta ligger redan under en kommissions behandling. Frågan om det stora allmänna vägväsendet skall fram i riksdagen så småningom. Men icke är det sagt att dessa kommitterade befatta sig med *enskilda* vägar, då de hava de *allmänna* vägarna till uppdrag? Jag har icke anledning tro det. Det är icke mer än tillbörligt att riksdagen här kan giva Kungl. Maj:t detta uppdrag och förvänta till en kommande riksdag att få utredning och förslag, som kan anses lämpligt. Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av mig med flere och vars kläm är lika med den i herr Åkerlunds reservation.

Herr Fahlén. Det är som den näst föregående talaren yttrade, att den framställning, som motionären gjort, är omfattande och genomgripande, men på samma gång får man erkänna att det slut, vartill utskottet kommit, verkligen ganska mycket illustrerar satsen om när berget skulle föda och lyckades prestera en råtta. Det kan ju icke anses kongruera med det vittgående yrkande som motionen har, och redan av det skälet vill det förefalla såsom något opåkallat att giva ett sådant svar på motionen. Jag vill ock fästa uppmärksamheten därpå, att utskottet redan tidigare i sammanhang med behandlingen av nionde huvudtiteln och det förslagsanslag, som Kungl. Maj:t där begärt på 30,000 kronor, icke med ett ord vidrört, att ändrad grund för dispositio-

Ang. statsbi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.

(Forts.)

nen av detta anslag skulle vara erforderlig, utan tillstyrkt dess beviljande på förut fastställda grunder. Efteråt erinrar man sig att det vore skäl att få annan användning för detta anslag, men då måste man framskjuta det till nästa år och därför hemställer man, om icke Kungl. Maj:t till nästa års riksdag ville framlägga förslag i ämnet. Redan den omständigheten synes mig tala för att denna fråga icke är så väl övervägd, ty vore det verkligen ett behov, som här vore ifråga, och ett väl övervägt behov, hade väl riksdagen och utskottet bort taga den saken under omprövning i sammanhang med nionde huvudtiteln och 30,000 kronors anslaget.

I övrigt får jag säga att det synes mig, som om de sakskäl, som av den förste ärade talaren anfördes till förmån för hans med fleres reservation, voro så talande, att det till dessa skäl icke kan vara något ytterligare att tillägga, men gentemot den siste ärade talaren vill jag säga att nog är det bra mycket begärt att riksdagen skall anvisa ett anslag, som skall disponeras för ifrågavarande ändamål och utgå till personer, över vilkas kompetens riksdagen är fullständigt urständssatt att hålla någon kontroll, ty anslaget skall kunna utgå till ungefär vem som helst, som vederbörande väghållare kan finna lämpligt att välja. Icke brukar riksdagen på sådana grunder anvisa anslag för täckande av kostnader, som kunna sammanhånga med statsändamål. Redan detta skäl synes mig avgörande för att icke gå med på den reservation, om vilken herr Lindblad talar.

För övrigt, då hela vägfrågan ligger under utredning och den arbetande vägkommissionen så gott som är färdig med sitt betänkande — det förväntas redan under detta år — och det icke kan antagas annat än att frågan om gränsen mellan vägar lagda under allmänt underhåll och enskilda vägar kommer att i någon mån jämkas eller förflyttas — jag vet icke något därom, men jag förmodar att den frågan måste komma under omprövning — då synes det mig lämpligt att avvakta det utlåtande, vartill denna kommission kan komma, och det förslag, som på grund av denna utredning kan föreläggas riksdagen. I sammanhang därmed må man gärna upptaga detta spörsmål, som givetvis kan vara av rätt stor betydelse, men som sannerligen icke löses i någon väsentlig omfattning genom det förslag, vartill utskottet nu har kommit, men väl är ägnat att åvägabringa en hel del trassel och besvärigheter för väghållarna, icke minst med hänsyn till den gruppering, som här är skedd mellan dem, i bemedlade, mindre bemedlade och obemedlade.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till den av herr Ericsson m. fl. avgivna reservationen.

Greve Spens: I såväl utskottets betänkande som den av herr Ericsson m. fl. avgivna reservationen framhållles såsom skäl för avslag — och det har även framhållits här av flera talare, särskilt den sista — att det vore lämpligt avvakta den

utredning i fråga om åvägabringande av en jämnare fördelning av väghållningsbesväret, som för närvarande verkställes utav sakkunniga i finansdepartementet.

I anledning härav är jag i tillfälle meddela, att de sakkunniga icke lära hava för avsikt intaga något om enskilda vägar i den utredning och det förslag, som de komma att avlämna angående åvägabringande av en jämnare fördelning av väghållningsbesväret, i annan mån än att de ämna tillstyrka, att de nya *enkla* vägarna i Norrland skola ingå såsom allmänna vägar. Det är ock tämligen givet att med avseende å dessa enkla vägar, som byggas för statsmedel, man vill hava garanti för, att de även komma att ordentligt underhållas.

Emellertid har motionären, herr Molin i Dombäcksmark, icke nöjt sig med att i förevarande ämne väcka motion i riksdagen, utan han har även ingivit en framställning i enahanda syfte till Kungl. Maj:t. Denna framställning har remitterats till ovan nämnda sakkunniga, och dessa lära hava för avsikt att efter sitt yttrande om jämnare fördelning av väghållningsbesväret i ett särskilt yttrande behandla herr Molins framställning.

För min del anser jag, att denna fråga icke har så liten betydelse, som man på flera håll i kammaren möjligen tror. Dock anser jag, att det endast kan komma ifråga att lämna statsanslag, när det gäller indelning av enskilda vägar, och blott beträffande sådana, som stå på gränsen till allmänna vägar, d. v. s. som äro av större betydelse för ett flertal hemmansägare. Såsom man vet, är ju förhållandet för närvarande det, att det är mycket svårt att få in sådana där gränsfallsvägar i allmänt underhåll, särskilt då de ligga i utkanten av väghållningsdistriktet. Min övertygelse är, att om, såsom ifrågasättes, länet skulle bliva väghållningsdistrikt, det bleve ännu svårare att få in under allmänt underhåll sådana gränsfallsvägar. Indelning av dylika vägar såsom enskilda är därför önskvärd och bör befrämjas.

Jag skulle möjligen hava kunnat vara med om att biträda den av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen, för såvitt däri icke begärts ett förslag till nästa riksdag, och för såvitt klämman i denna reservation hade formulerats mera omfattande, så tillvida, att däri hemställts om en skrivelse till Kungl. Maj:t med framställning, *huruvida och i vad mån* statsanslag skulle kunna beviljas till sådana förrättningar, varom här är fråga. Men såsom frågan nu ligger, *då* här är fråga om en ny princip för statsanslags beviljande, nämligen till *enskilda* vägar, vilket kräver noggrant övervägande, då herr Molin i Dombäcksmark direkt till Kungl. Maj:t ingivit en framställning i detta ärendet och då denna framställning är remitterad för utredning till sakkunniga, har jag, herr talman, för närvarande intet annat yrkande än om avslag å motionen.

Herr Lindblad, Ernst: I likhet med herr Fahlén skall jag

Ang. statsbidrag för enskilda vägars indelning m. m.
(Forts.)

Ang. statsbi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.
(Forts.)

gärna erkänna, att detta stora berg verkligen icke har fött annat än en rätta. Men det är bättre, tycker jag, när motionären begär miljoner, att vi verkligen kunna bevilja 5,000—10,000 kronor, och detta i *premiesyften*, ty det är egentligen icke något annat man med utskottets förslag skulle få till stånd. Får man väl undersökning och fördelning av vägarna med statshjälp, sedan blir det nog underhåll av dem det vederbör; därom kunna vi vara övertygade. Det är i själva verket »hjälp till självhjälp», och det brukar man ju sentera. Det synes mig vara bättre att förfara så, än att lägga på vissa andra att draga hela lasset. Även enligt utskottets förslag skulle vederbörande jordägare själva stå för underhållet av de enskilda vägarna, men åtminstone få den uppmuntran från statens sida, att de erhöles fri undersökning av hur deras enskilda väghållningsbörd skulle fördelas.

Så säger herr Fahlén, att man icke kan kontrollera i annat fall än om man får lämna uppdraget till en statens tjänsteman. Men vi ha ju 1907 års lag, som säger, att man *kan* lämna sådana småförrättningar till en annan än statens tjänsteman. Det är ju icke orimligare att godkänna hans reseräkning än om det vore en statens tjänsteman. Om Konungens befallningshavande har förtroende för den ena lika väl som för den andra med avseende å uppdraget, så kan väl räkningen godkännas lika väl i ena som i andra fallet.

Anslaget finnes ju redan, fastän i en annan form, under en annan titel, som skulle lämpligen kunna delas upp. Men reservationen binder icke saken på det sättet, utan reservationen vill säga, att Kungl. Maj:t må själv komma fram med det förslag, som Kungl. Maj:t finner lämpligt. Herr Fahlén kritiserar förslaget, som om det redan vore färdigt. Men så är ju ingalunda förhållandet, utan det är Kungl. Maj:t, som skall först komma med ett.

Jag finner det bättre att gå denna väg. Om jag icke missminner mig, är herr Fahlén ju motionär i en närbesläktad fråga, nämligen den som går ut på att få ett anslag av 100,000 kronor ur statskassan i syfte att anläggningen av enklare statsvägar efter den s. k. Norrbottenstypen, vartill anslag redan finnas för de tre nordligaste länen, skulle kunna utsträckas även till Västernorrlands län. Det anslaget skulle förmodligen bliva stående och återkomma varje år. Billigare än att inlåta sig därpå, torde det vara att riksdagen går den här anvisade vägen, ty det kommer icke att kosta mer än högst 10,000 kronor per år och den egentliga vägunderhållsbördan kommer att ligga, där den bör ligga, nämligen på de enskilda, som i första hand hava nytta av dessa vägar. När jag t. ex. från mitt distrikt kan som nämnt påvisa, att det här gäller ungefär 7 mil enskilda vägar, under det att distriktet i övrigt har 15 mil vägar, vore det ju bra att få de sju milen förbättrade av de enskilda för en så ringa kostnad för staten, att den för hela riket som sagt skulle uppgå till 5,000—10,000 kronor. Jag kan icke inse annat än

att detta skulle vara till fördel, varför jag, herr talman, vidhåller mitt yrkande.

Ang. statsbidrag för enskilda vägars indelning m. m.
(Forts.)

Herr Ericsson, Aaby: Såsom herrarna finna, föreligger här en mycket stor fråga, som framlagts av en motionär i andra kammaren, vilken är känd såsom synnerligen produktiv och som äver såväl vid 1912 som 1913 och 1914 års riksdagar producerat liknande motioner.

En ärad talare, som försvarat utskottets betänkande, har förklarat, att däri är av motionen bara en ytterst obetydlig del kvar, allt annat är bortklippt. Denna del är emellertid, som synes, av så tvistig beskaffenhet, att utom av utskottets majoritet, som försvarar den, en grupp reservanter — varav de flesta från denna kammare — yrkar avslag även på denna »del», under det att en annan grupp reservanter påyrkar dess behandling på ett annat sätt än utskottsmajoriteten förordar. Och en talare på Jönköpingsbanken förklarade nyss, att han skulle kunna vara med om denna behandling om den icke vore alltför litet omfattande — eller med andra ord, om den icke vore alltför in-skränkt.

Jag hemställer, huruvida kammaren, då det således av en stor sak endast återstår något minimalt och detta till på köpet är så ytterst omtvistat, icke står på den säkraste grunden, om kammaren förenar sig med de reservanter, som här använt den i riksdagen icke okända formen för yrkande att förevarande motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande utlåtande vore yrkat:

1:o att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o att kammaren skulle avslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den av herr Ericsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservation; och 3:o av herr Lindblad, Ernst, att kammaren skulle bifalla den av honom m. fl. vid utlåtandet fogade reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande av det under 2:o) upptagna yrkandet vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till herr Lindblads yrkande uppsattes. Justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15 och antager det förslag, som innefattas i den av herr Ericsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservation, röstar

Ang. statsbi-
drag för
enskilda vä-
gars indelning
m. m.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den av herrar Lindblad, Nilsson och Svensson vid utlåtandet fogade reservation.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 64.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 8, angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

bankoutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckt motion om införande i lagen angående sparbanker av viss bestämmelse rörande sparbanks rätt att belåna inteckning i fastighet; ävensom

lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till ändring i visst syfte av 17 kap. handelsbalken.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

Anhållan att
få framställa
interpellation
om livförsäkringsavtal.

Herr Wavrinsky erhöi på begäran ordet och yttrade:

I skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 63, av den 25 april 1908 hemställde riksdagen, att »det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida och under vilka villkor livförsäkringsavtal till förmån för maka och barn må kunna medföra den verkan, att den på grund därav utfallande försäkringssumman kommer de efterlevande till godo utan intrång från den avlidnes borgenärer, samt därefter till riksdagen framlägga det förslag, vartill omständigheterna kunna giva anledning.»

Genom remiss den 12 juni samma år anbefalldes Kungl. Maj:t försäkringsinspektionen att lämna de försäkringsanstalter, vilkas hörande kunde anses lämpligt, tillfälle att yttra sig i anledning av denna skrivelse.

Inspektionen anmodade samtliga svenska liv- och olycksfallsförsäkringsbolag att i ärendet avgiva yttrande. Sådana yttranden inkommo från 8 försäkringsbolag och från Svenska livförsäkringsbolags direktörsförening, vilka jämte försäkringsinspektionens utlåtande den 14 oktober 1909 ingåvos till Kungl. Maj:t.

I direktörsföreningens yttrande uttrycktes tvivelsmål, huruvida det över huvud tagit vore möjligt att annorledes än i samband med en fullständig lagstiftning om försäkringsavtal förverkliga det av riksdagen uttalade önskemål.

*Anhållan att
få framställa
interpellation
om livförsäkringsavtal*

(Forts.)

Försäkringsinspektionen åter hävdade den uppfattning att uppgiften, ehuru svårigheter möta, beroende på att en lagstiftning av ifrågavarande innebörd, särskilt beträffande hustruns rätt, skulle komma att ingripa på andra viktiga lagstiftningsområden, likvisst kan tillfredsställande lösas utan samband med lagstiftningen om försäkringsavtal i allmänhet. Och inspektionen anvisade den väg, varpå enligt dess tanke, målet bör kunna nås utan att den viktiga frågan fastläses vid den mycket vidsträcktare lagstiftningen om försäkringsavtal i allmänhet och dess lösning därmed länge fördröjes. Försäkringsinspektionen har fästat synnerligt beaktande därvid, att försäkringsväsendet är av väsentligen internationell karaktär och att en unifisering av olika länders lagstiftning på försäkringsväsendets område är både naturlig och önskvärd. I det hänseende riksdagens skrivelse begär Kungl. Maj:ts övervägande om lagstiftning, i den mån omständigheterna därtill giva anledning, är överensstämmelse med utlandets lagstiftning i svensk lag av nöden.

Men därjämte fordras ändrade bestämmelser rörande hustruns ansvar för mannens gäld med tillgång som består i till hustruns förmån tagen livförsäkring, helst en bestämmelse av innehåll, att hustrun med dylik tillgång ej svarar för annan boets gemensamma gäld än sådan, därför hon särskilt gått i borgen eller eljest sig förbundit, såvida ej varje livförsäkring, tagen till förmån för henne får betraktas som hennes (nskilda egendom. Utskottet hänvisar i detta senare fall till de bestämmelser, som för närvarande gälla om frihet från utmätning för de genom årliga inbetalningar i åtskilliga försäkringsbolag förvärvat pensioner för efterlevande änkor och barn.

Rörande livförsäkringar, ställda till förmån för barn eller annan tredje man än hustrun, synes förhållandena gestalta sig väsentligt enklare.

Fortgången av denna för familjelivet mycket viktiga fråga, vilken första gången väcktes av undertecknad redan 1896, har länge följts med spännt intresse av allmänheten. Uteblivandet av förslag till vinnande av avsett ändamål väcker oro och bekymmer på många håll.

Försäkringsinspektionen delar i allo riksdagens uppfattning om framför allt den sociala betydelsen av den begärda lagstiftningen. »Tryggandet av den efterlevandes eller barnens framtid i ekonomiskt hänseende är ett önskemål av så tvingande natur, att detsamma, där det genom en livförsäkring i någon mån kan uppnås, ej minst ur samhällelig synpunkt bör av lagstiftningen uppmärksammas och understödjas, för så vitt andras berättigade intressen därvid ej kränkas,» yttrade lagutskottet i sitt utlåtande till 1908 års riksdag.

För att allmänheten må vinna någon klarhet om vad i detta avseende under den närmaste framtiden är att vänta, hemställer jag

Anhållan att
få framställa
interpellation
om livförsäkringsavtal.
(Forts.)

vördsamt om kammarens tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet rikta följande fråga:

Har herr statsrådet för avsikt att under den närmaste tiden söka förverkliga det i riksdagens skrivelse nr 63 av den 25 april 1908 framställda önskemål, att livförsäkring för make och barn må kunna medföra den verkan att den på grund därav utfallande försäkringssumman kommer de efterlevande till godo utan intrång från den avlidnes borgenärer?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anhållan att
få framställa
interpellation
om olägenheter beträffande edgång.

Ordet gavs åter till herr Wavrinsky, som anförde:

År 1909 anhöll riksdagen i skrivelse nr 96, »att Kungl. Maj:t ville taga under överbäggande, dels i vilka fall edgång må kunna utbytas mot en i annan högtidlig och bindande form avgiven försäkran, dels ock huru formen för edgång bör förändras, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, som därav kunna föranledas».

Denna för många synnerligen viktiga fråga har länge och upprepade gånger varit föremål för lagberedningars och lagstiftarnas uppmärksamhet och prövning. Lagkommittén och äldre lagberedningen föreslog på sin tid några jämkningar och smärre ändringar i edgångsformuläret, vilka delvis vidtogos. Inskränkningar i edgång ha också i några fall vidtagits utan menliga följder. Men i allt väsentligt kvarstå kraven på grundlig refom av edgångsinstitutet i vårt land otillfredsställda.

Vid behandling av motionen i fråga år 1903 strök lagutskottets vice ordförande under och betecknade såsom obetingat riktiga de viktiga huvudpunkterna i utskottets motivering: att det oförnekligen ligger något för rättskänslan mycket sårande däri, att till följd av den fordran på ed, lagen i vissa fall uppställer, personer, vilka av samvetsbetänkligheter vägra att gå eden, bliva föremål för rättsliga åtgärder, och att det ej står väl tillsammans med en högre uppfattning om edens vikt och innebörd att låta ed avläggas av personer, vilka äro främmande för det religiösa momentet, som ingår i eden. Och herr vice ordföranden tillade: Det kan väl icke bestridas, att det är principiellt riktigt att avskaffa ederna helt och hållet, och det har utskottet också uttalat, men utskottet har tillika uttalat, att de väsentligaste olägenheterna av nuvarande bestämmelser skulle ock undanröjas därigenom, att de personer, vilkas religiösa uppfattning i ett eller annat hänseende är oförenlig med eds avläggande, finge rätt att undandraga sig eden.

Till 1909 års lagutskottsutlåtande i samma ämne fogades av 7 av andra kammarens ledamöter en reservation, vari under liknande motivering som utskottets vice ordförandes ovan anförda yrkades:

»att riksdagen, med anledning av förevarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under överbäggande, huruvida edgång må kunna utbytas mot en i annan hög-

tidig och bindande form avgiven försäkran, eller, om så ej anses kunna i alla fall ske, i vad mån edgång bör inskränkas och i övrigt formen för edgång förändras, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag som därav kunna föranledas».

Detta yrkande vann andra kammarens bifall, varemot första kammaren biföll utskottets ovan anförda hemställan. Andra kammaren biträdde sedan för enighets vinnande första kammarens beslut.

Om riksdagens skrivelse i följd härav sedan år 1909 föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd har ännu ej försports. Vädorna av det djupgående missnöjet med den nu rådande ordningen vid edgång kräva uppmärksamhet och snara åtgärder till undanrödjande av de icke minst av lagutskottet vid behandlingen av nämnda motioner överklagade missförhållandena. Vårt folk är på detta område verkligt efterblivet.

Det allvarliga intresse varmed denna fråga följes av den allmänhet, som beröres av de rådande missförhållandena och den sedliga urartning, vartill dessa missförhållanden helt visst bidra, föranleda mig att hos kammaren vördsamt anhålla, att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande frågor:

1. Har från Kungl. Maj:ts sida någon åtgärd vidtagits för prövning och avhjälpande av de missförhållanden beträffande edgång, varom riksdagens skrivelse år 1909 begärde Kungl. Maj:ts överbälgande?

2. Kan under den närmaste tiden någon framställning till riksdagen i bemälda skrivelser syfte motses?

Även dessa spörsmåls framställande medgavs av kammaren.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 12,41 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

*Anhållan att
få framställa
interpellation
om olägen-
heter beträffande
edgång
(Forts.)*